

цілей та особливостей, а також сучасних моделей консалтингової освітньої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гузій Н. В. Педагогічне дорадництво в Україні: реалії та перспективи / Н. В. Гузій, Т. В. Шестакова // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : зб. наук. пр. звітно-наукової конф. викладачів університету за 2013 рік (Київ, 4-6 лютого 2014 р.) / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 161-163.

2. Концепція Державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на 2006-2009 роки : розпорядження Кабінету Міністрів

України № 210-р від 20 червня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-%D1%80>.

3. Концепція реформування освіти в Україні.

4. Концепція становлення і розвитку мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні : затверджена спільним наказом Мінагрополітики України, УААН та НАУ № 114/36/165 від 25 квітня 2001 р.

5. Педагогическое консультирование : учеб. пос. для студ. высш. учеб. завед. / под. ред. В. А. Сластенина, И. А. Колесниковой. – М. : Академия, 2006. – 320 с.

Дата надходження до редакції: 23.06.2015 р.

УДК 378.046-021.68:37.014.5

Надія ЛЮБЧЕНКО,

кандидат педагогічних наук,
директор Науково-методичного центру
з координації закладів ППО
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ІНТЕГРАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЄДИНОМУ ОСВІТНЬО- ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті розкрито погляд на інтеграцію діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти в освітньо-інформаційному просторі як чинник їх інноваційного розвитку. Визначено можливості віртуальної лабораторії як організаційної форми спільного наукового дослідження з проблеми створення освітнього кластера.

Ключові слова: інтеграція, освітньо-інформаційний простір, інноваційний розвиток, віртуальна лабораторія, освітній кластер, Університет менеджменту освіти (УМО).

В статті раскрыт взгляд на интеграцию деятельности заведений последипломного педагогического образования в образовательно-информационном пространстве как фактор их инновационного развития. Обозначены возможности виртуальной лаборатории как организационной формы совместного научного исследования по проблеме создания образовательного кластера.

Ключевые слова: интеграция, образовательно-информационное пространство, инновационное развитие, виртуальная лаборатория, образователь-

ный кластер, Университет менеджмента образования (УМО).

The article deals with the integration of institutions of postgraduate education in educational and information space as a factor of innovation. There are defined opportunities of virtual laboratory as an organizational form of joint scientific research on creating educational cluster.

Key words: integration, educational and information space, innovation development, virtual laboratory, educational cluster, University of Educational Management (UEM).

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої держави, зміцнення засад її громадянського суспільства, як і в усьому сучасному світі, значно відчувається підвищення значення освіти, зростання впливу людського капіталу на формування нової якості економіки і суспільного життя. Розвиток національної системи вищої освіти як одного із стратегічних ресурсів країни спрямований на інтеграцію до єдиного європейського простору.

Затвердження Національної рамки кваліфікацій, прийняття демократичного, проєвропейського та системного Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. за № 1556-VII засвідчують початок нового етапу розвитку української вищої освіти – етапу реального підвищення якості вищої освіти в країні та формування освітньої системи як конкурентоспроможної для входження до Європейського Союзу. Заклади післядипломної освіти, діяльність яких вийшла на рівень системних впливів, оперативного реагування на інновації, що вводяться в освітній простір району, міста, області, регіону, країни, функціонують і розвиваються в єдиному просторі оновлення національної освіти, забезпечуючи системні процеси модернізації галузі. Саме тому особливого значення набувають дослідження з проблем інноваційного розвитку системи післядипломної освіти, пошуку шляхів управління інноваційним розвитком закладів післядипломної освіти України в умовах глобальної інформатизації та соціально-економічних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі питання теорії та практики післядипломної педагогічної освіти, її інноваційного розвитку досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема методологічні основи неперервної педагогічної освіти – С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. І. Маслов, Н. Г. Ничкало, В. В. Олійник, М. І. Романенко; наукові засади управління освітою – В. П. Андрущенко, В. Ю. Биков, В. Г. Кремень, В. І. Луговий; концептуальні положення організації та вдосконалення системи післядипломної педагогічної освіти – В. І. Бондар, А. В. Даринський, А. І. Кузьмінський, В. І. Маслов, І. В. Мороз, В. В. Олійник, Н. Г. Протасова, Т. М. Сорочан, Т. І. Сущенко, П. В. Худоминський, Є. Р. Чернишова; теоретичні засади управління навчальними закладами та підготовки управлінських і педагогічних кадрів – А. М. Алексюк, В. І. Бондар, Ю. В. Васильєв, Г. А. Дмитренко, М. Б. Євтух, Г. В. Єльнікова, Л. М. Калініна, В. І. Маслов, В. С. Пікельна, О. М. Пехота, Л. П. Пуховська, З. В. Рябова, Т. І. Сущенко, Є. Р. Чернишова; концептуальні положення щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників, науково-методичної роботи з педагогічними кадрами – Ю. К. Бабанський, Н. І. Клокар, Н. М. Мурована, В. В. Олійник, О. І. Поментун, О. Я. Савченко, Т. М. Сорочан, І. І. Якухно та ін.; вироблення критеріїв оцінки ефективності різних аспектів управлінської діяльності в освіті – Ю. К. Бабанський, О. С. Бондар, Г. А. Дмитренко, М. П. Капустін, Ю. А. Конаржевський, Л. П. Одерій, В. В. Олійник, В. С. Пікельна, Є. Р. Чернишова та ін.

Метою статті є висвітлення питання про віртуальну лабораторію як організаційну форму інтеграції діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти з організації наукового дослідження з проблеми їх інноваційного розвитку шляхом створення освітнього кластера.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний розвиток системи післядипломної освіти є складним, багатоаспектним процесом, спрямованим на вирішення комплексу проблем соціального, правового й функціонального характеру, ефективність якого уможливлено за умов необхідного нормативного, структурного, організаційного, методичного, інфор-

маційного, кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

Проведений аналіз наукових, методичних та нормативно-правових джерел щодо функціонування системи післядипломної освіти дав змогу виявити певні суперечності між:

- сучасними соціально-економічними перетвореннями у світовому та українському співтоваристві та здатністю освітньої галузі адаптуватися до умов стрімкозмінного суспільства відповідно до досягнень науково-технічного прогресу та вимог ринку праці;
- нагальною потребою суспільства в креативній науково забезпеченій модернізації вищої школи і недостатністю теоретично обґрунтованих механізмів забезпечення її інноваційного розвитку, особливо закладів післядипломної педагогічної освіти;
- невпинним рухом суспільства до ринкової економіки та недостатньою ефективністю традиційних форм і методів функціональної діяльності післядипломної професійної освіти;
- євроінтеграційними процесами щодо підвищення якості освіти та недосконалістю механізму управління в системі післядипломної освіти з метою гнучкого та оперативного реагування на інноваційні процеси й забезпечення їх розвитку в єдиному освітньому просторі;
- необхідністю інноваційного розвитку системи закладів післядипломної освіти та недостатністю дослідження ресурсів їх розвитку на засадах кластерного підходу.

Означені протиріччя обумовили напрям наукового пошуку щодо застосування кластерного підходу до управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах інтегративної взаємодії суб'єктів освіти, науки та виробничої сфери, що спрямовується на підвищення якості освіти загалом. Інтеграція (від лат. *Integratio* – поповнення, відновлення), за визначеннями різних авторів, розглядається як об'єднання в ціле будь-яких окремих частин, наявність упорядкованих відносин між індивідами, групами, організаціями, державами [6]. Нам імponує погляд на інтеграцію як на сторону процесу розвитку, пов'язану з об'єднанням у ціле раніше різнорідних частин та елементів. Процеси інтеграції можуть мати місце як у рамках уже сформованої системи, так і при виникненні нової системи з раніше непов'язаних елементів [5].

Інтеграція діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти (ППО) в освітньо-інформаційному просторі розглядається наміяк чинник їх інноваційного розвитку. Результатом такого розвитку має стати підвищення показників (рівнів) досягнень структурних компонентів ППО і освіти в цілому, перехід системи до якісно іншого стану. Поняття «освітньо-інформаційний простір» останнім часом розглянуто у філософській та педагогічній літературі, статтях із соціології, політології, культурології. Дослідник Д. Лебеденко, наприклад, розкриває зміст двох складових цього поняття. На його думку, «відмінністю освітнього простору від фізичного є те, що на формування даного простору впливають не тільки реальні освітні події, а й потенційно мислимі, віртуальні, можливі, які можуть ніколи не відбутися або відбуваються тільки в думках суб'єктів освітнього процесу. Але самі потенційні можливості або уявні події поряд із реальними і породжують уявлення про

освітній простір». Інформатизація освіти як процес створення освітньо-інформаційного простору, на думку науковця, являє собою наростаюче виробництво та використання інформації, перш за все знань, в інтересах людини і суспільства в цілому» [2].

Як зазначає президент НАПН України В. Г. Кремень, «інформаційно-комунікаційні технології охопили весь світ і дедалі більше визначають долю людей і народів. По-суті, формується світове мережеве суспільство. Людина має бути готовою до життя й успішної діяльності в такому суспільстві, тобто бути «мережевою людиною», самостійним і відповідальним суб'єктом сучасного інформаційно-комунікативного середовища» [1].

Дійсно, слід зауважити, що у сучасних умовах розвитку можливостей мережевого інформаційного спілкування колективи дослідників усе частіше використовують віртуальну форму організації взаємодії. Саме з метою організації дослідження з питання формування науково-освітнього кластера Науково-методичним центром ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України започатковано проект «Віртуальна лабораторія “Науково-освітній кластер УМО”». В наукових джерелах віртуальна лабораторія представлена як програмно-апаратний комплекс, що дає змогу проводити досліди без безпосереднього контакту з реальною установкою або за повної її відсутності. Нами віртуальна лабораторія розглядається як розділ порталу (сайту), який пропонує комплекс засобів (інструментальних, програмних, інформаційних тощо) для вирішення широкого кола завдань фахівців у певній галузі. Відповідно до положення про електронні освітні ресурси, затвердженого Міністерством освіти, науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 р. за № 1060, віртуальну лабораторію можна вважати інтегрованим утворенням, яке увібрало в себе декілька видів електронних освітніх ресурсів, а саме: інформаційну систему, депозитарій електронних ресурсів, електронні методичні матеріали, електронний лабораторний практикум, електронний словник, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, електронний документ.

У багатьох розвинених країнах, зокрема США, Канаді, Японії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Італії та ін., кластери стали ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності територій. При цьому в кожній окремій державі вони мають свої характерні риси, специфіку організації та функціонування. Кластер здатний компенсувати в умовах глобалізації рівень невизначеності соціальних процесів, що зростає, створюючи специфічний інформаційний та освітній простір, активізуючи мотивацію соціально-економічних суб'єктів до продуктивної діяльності, розвиваючи багатомірність та багатоаспектність розвитку освіти. В Україні у багатьох регіонах проведено кластерні дослідження, запроваджуються сучасні ефективні форми об'єднання суб'єктів господарювання. Однак до сьогодні законодавча база реалізації кластерної політики відсутня, немає жодного закону щодо підтримки цієї моделі розвитку країни, що не сприяє формуванню й освітніх кластерів. Освітній кластер, за визначенням Є. Р. Чернишової, є мережею постачальників, виробників і споживачів освітніх послуг і технологій, а також елементів освітньої інфраструктури, діяльність яких ґрунтується на позитивних синергетичних ефектах

освітньої агломерації (мережевих технологіях, інтеграції знань та умінь, близькості споживача та виробника освітніх послуг тощо) [4]. Формування освітніх кластерів як однієї з організаційних форм поєднання інтелектуальних, фінансових та матеріальних ресурсів для забезпечення конкурентних переваг у певному напрямі їх діяльності є важливою частиною державної кадрової політики багатьох країн світу. Результатом діяльності освітнього кластера є дифузія інноваційної активності від одного суб'єкта продуктивних взаємин до іншого, тому кластери можуть стати тією основою, завдяки якій буде сформовано національну інноваційну систему. Ураховуючи те, що кожен кластер, зокрема освітній, як об'єкт розвивається, минаючи стадії формування, зрілості та трансформації (занепаду), формування освітнього кластера, можна констатувати через діяльність Консорціуму закладів післядипломної освіти як напряму підвищення конкурентоспроможності національної системи післядипломної педагогічної освіти. ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (УМО) як вищий навчальний заклад інноваційно-дослідницького типу в структурі НАПН України та ініціатор створення Консорціуму може бути кластеротворювальним ВНЗ у науково-освітньому кластері, для якого характерним є невисокий ступінь територіального взаємозв'язку його партнерських суб'єктів, адже просторова організація кластера значною мірою визначається специфікою організації та проведення науково-дослідної роботи й експериментів.

Ураховуючи зазначене, нами визначена концептуальна ідея проекту – формування науково-освітнього кластера на базі ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України шляхом залучення колективів керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників навчальних закладів різних рівнів та науково-методичних установ до науково-дослідної роботи у форматі віртуальної лабораторії, розроблення й упровадження концептуальної моделі взаємодії закладів післядипломної педагогічної освіти та інших суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфер в умовах науково-освітнього кластера, що сприятиме створенню необхідних передумов для підготовки законодавчої бази про кластерні механізми взаємодії суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфери з надання та споживання освітніх послуг в умовах конкурентного середовища та його викликів.

Виконавці проекту: Науково-методичний центр з координації закладів ППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Керівник проекту: Н. В. Любченко, директор НМЦ ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», кандидат педагогічних наук.

Науковий консультант проекту: Є. Р. Чернишова, перший проректор – проректор з наукової та науково-методичної роботи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», доктор педагогічних наук, професор.

15 січня 2015 р. на засіданні науково-методичної ради ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України розглянуто та схвалено питання про започаткування проекту Науково-методичного центру «Віртуальна лабораторія “Науково-освітній кластер УМО”», створення якого ініціював Науково-методичний центр з координації закладів ППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН

України. Члени науково-методичної ради зазначили, що запропонований проект Науково-методичного центру має оригінальну концептуальну ідею про організацію дослідження у форматі віртуальної лабораторії, метою якої є створення проектів нормативно-правової бази про кластерні механізми взаємодії в освітній галузі як засобу забезпечення її конкурентоспроможності, інноваційного розвитку закладів післядипломної освіти. Науково-методичним центром з координації закладів ППО презентовано на Двадцять сьомій міжнародній виставці «Освіта та кар'єра – 2015» створену віртуальну лабораторію «Науково-освітній кластер УМО» (далі – Лабораторія), положення про яку затверджено наказом Університету менеджменту освіти від 16.02.2015 р. за № 01-01/36 (див. рис.). Лабораторія є структурним підрозділом Науково-методичного центру з координації закладів ППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, який дає змогу

проводити наукове дослідження без безпосереднього контакту з учасниками експериментальної роботи шляхом створення порталу (сайту) або його розділу з метою вирішення певного кола завдань фахівців. Лабораторія створюється на підставі рішення науково-методичної ради наказом ректора ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» і діє на громадських засадах. Функціонування Лабораторії здійснюється відповідно до чинної міжнародної, загальнодержавної законодавчої та внутрішньоуніверситетської нормативно-правової бази. Метою створення Лабораторії є пошук, розроблення, апробація та впровадження нових педагогічних технологій, виконання прикладних науково-дослідних робіт з розроблення концепції формування науково-освітнього кластера УМО та управління на кластерній основі, спрямованого на підвищення рівня професійного розвитку керівних, науково-педагогічних, педагогічних працівників освітньої галузі.

Рис. Сторінка на сайті віртуальної лабораторії «Науково-освітній кластер УМО»

Розроблення та запровадження кластерної концептуальної моделі взаємодії закладів післядипломної педагогічної освіти й інших суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфер в умовах науково-освітнього кластера сприятиме створенню необхідних передумов для підготовки нормативної, науково-методичної бази щодо кластерних механізмів взаємодії суб'єктів діяльності з надання та споживання освітніх послуг в умовах конкурентного середовища і його викликів. Очікуваними системними результатами використання кластерних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти, на наш погляд, можуть бути:

- підвищення рівня перепідготовки кадрів,

розвиток наукомістких послуг, широке запровадження новітніх наукових досліджень;

- підвищення доступності, якості й ефективності освітніх послуг, сформованість позитивної мотивації та ціннісно-смыслових орієнтацій колективів навчальних закладів, науково-методичних установ на роботу у кластерних структурах, підготовка пропозицій щодо законодавчої бази про формування кластерних механізмів взаємодії закладів післядипломної педагогічної освіти та інших суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфери на засадах соціального партнерства як засобу забезпечення їх конкурентоспроможності тощо.

Висновки. Одним з пріоритетів у діяльності науковців у 2015 році, за словами президента НАПН В. Г. Кременя на Загальних зборах НАПН України 3 квітня 2015 р., є подальше істотне посилення методологічного, теоретичного і методичного забезпечення усіх без винятку ланок освітньої сфери в контексті європейської інтеграції. Отже, формат віртуальної лабораторії як організаційної форми інтегративної діяльності закладів ППО в освітньо-інформаційному просторі сприятиме розробленню концептуальних засад взаємодії суб'єктів освіти, науки і виробничої сфери на засадах кластерного підходу, спрямованій на підвищення конкурентоспроможності соціально-економічних систем завдяки реалізації високо-технологічних освітніх послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кремень В. Г. Усвідомлюючи відповідальність за розвиток людини, консолідацію нації та європейську інтеграцію України : доповідь президента НАПН України В. Г. Кременя на Загальних зборах НАПН України 3 квітня 2015 р. [Електронний ресурс] / В. Г. Кремень. – Режим доступу : <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/602/>.
2. Лебеденко Д. Поняття освітньо-інформаційного простору: в дискурсі суспільно-гуманітарних наук / Д. Лебеденко // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету :

збірник наукових праць звітно-наукової конференції викладачів університету за 2011 рік (Київ, 9-10 лютого 2012 р.) / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Симоненко, О. П. Ємельянова. – К. : Національний пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, 2012. – Ч. 2. – С. 15-17.

3. Любченко Н. В. Управління науково-методичною діяльністю закладів післядипломної педагогічної освіти: координаційний аспект : науково-методичний посібник / Н. В. Любченко ; за ред. Є. Р. Чернишової // Ун-т менедж. освіти НАПН України. – К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 256 с.

4. Чернишова Є. Р. Освітні кластери як шлях підвищення конкурентоздатності навчальних закладів системи післядипломної педагогічної освіти / Є. Р. Чернишова ; НАПН України ; Ун-т менедж. освіти. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 472 с.

5. Чернишова Є. Р. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / Є. Р. Чернишова, Гузій Н. В. [та ін.] ; за наук. ред. Є. Р. Чернишової. – К. : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. – С. 56.

6. Інтеграція [Електронний ресурс] // Словopedia. – Режим доступу : <http://slovopedia.org.ua/42/53383/283032.html>.

Дата надходження до редакції: 02.06.2015 р.

УДК 378.6:355:351.86

Олексій МІРШУК,
старший викладач кафедри
військового навчання та виховання
Національної академії Національної гвардії України

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У роботі розглядаються питання професійної підготовки магістрів військово-соціального управління до педагогічної діяльності. Акцентується увага на формуванні педагогічної компетентності як складової підготовки магістра в межах компетентнісної моделі. Запропоновані спеціальні навчальні дисципліни для викладання в магістратурі вищих навчальних закладів військового профілю. На основі аналізу значної кількості наукових робіт доведено необхідність активізації подальших наукових пошуків щодо процесу формування спеціальних компетентностей у магістрів військово-соціального управління.

Ключові слова: вищий навчальний заклад військового профілю, компетентність, магістр військово-соціального управління, педагогіка вищої школи, педагогічна компетентність, професійна підготовка.

В работе рассматриваются вопросы профессиональной подготовки магистров военно-социального управления к педагогической деятельности. Акцентируется внимание на формировании педагогической компетентности как составляющей части подготовки магистра в рамках компетентностной модели. Предложены специальные учебные дисциплины.